

HAL
open science

Geografia au cicle 3: entrada per la lectura deu territòri locau e la toponimia occitana

Clément Marsan

► **To cite this version:**

Clément Marsan. Geografia au cicle 3: entrada per la lectura deu territòri locau e la toponimia occitana. Education. 2013. dumas-00977112

HAL Id: dumas-00977112

<https://dumas.ccsd.cnrs.fr/dumas-00977112>

Submitted on 10 Apr 2014

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

MEMÒRI DE MASTÈR 2

MASTÈR EFE-ESE

ANNADA 2012-2013

Ecole Interne IUFM Midi-Pyrénées/UT2

En partenariat avec : UT1, UT3 et CU-JF Champollion

Presentat e sustienut per lo :

Clamenç MARSAN

TÍTOL DEU MEMÒRI :

**GEOGRAFIA AU CICLE 3 : ENTRADA PER LA LECTURA
DEU TERRITÒRI LOCAU E LA TOPONIMIA OCCITANA**

ENQUADRAMENT :

Pèir ESCUDÉ, Mèste de conferéncias en bilingüisme francés-occitan, IUFM Univeristat
Tolosa 2-Lo Miralh

Bernat ARROUS, Professor Certificat d'Occitan-lenga d'Òc,
IUFM Universitat Tolosa 2-Lo Miralh

TRAJÈCTE RECÈRCA :

OCCITAN

REMERCIAMENTS

Que vòli remerciar la documentalista e los formadors de l'IUFM de Tarba per la loa ajuda tot au briu d'aquestas duas annadas, e mei especiaument Bernat ARROUS e Pèire ESCUDÉ qui m'an permés de realizar aqueste memòri.

Qu'èi tanben a remerciar la regenta Luça Bòrdanava de l'escòla de Bòrdas qui m'a deishat botar en practica dens la soa classa deu cicle 3 lo tribalh pensat e miat aquí après.

INTRODUCCION

En 2002, la comuna de Tolosa, quatau vila francesa en nombre de poblans, que descidava d'equipar los sons panèus deu còr de vila dab ua senhaletica bilingüa francés/occitan. En 2006, un vintenat de comunas deu departament de las Lanos qu' installavan a costat deu panèu oficiau d'entrada de vila un aute panèu dab lo nom gascon en grafia occitana. Iniciativas aquestas que son uei lo dia en hòrta aumentacion e que i a ua demanda notòria dens los parçans occitans coma dens d'autes parçans on son parladas las aperadas « Lengas de França ».

Delà deu caractèr hòrt simbolic d'aquesta decision, qu'i cau véder ua vertadera presa de consciéncia deus elejuts de l'importància de la lenga nosta e deu patrimòni dens lo desvolopament locau. La mesa en valor deus noms de lòcs dens ua senhaletica bilingüa e la soa explicacion a través supòrts variats que jògan un ròtle pedagogic màger dab la navèra socializacion de la lenga occitana, vector de tantas dadas, e qui permèt de léger e de compréner l'amiroament e lo territòri. Lo patrimòni que representa sustot uei lo dia l'eretatge culturau que n'èm a l'encòp los eretèrs e los transmetors, e que'ns permèt d'afirmar ua identitat culturau que los toponimes e'n son un representant notable.

« De même qu'à travers vieilles pierres et tessons de céramique les archéologues font parler le passé, de même par les noms de lieux (communes, hameaux, écarts, lieux-dits, rivières ou ruisseaux) on peut essayer de repérer les différentes strates d'occupation du sol qui font l'histoire d'un territoire donné. »

Atau los Fénié, dens l'obratge *Toponimia gascona*, que soslinhan aquesta dimension culturau de la toponimia e que la presentan coma ua disciplina relativa a la Lingüintisca, a l'Istòria e a la Geografia.

Ajustat au contèxte de l'escòla e mei precisament a l'elementària au cicle 3, que'ns pausaram las questions seguentas : De quau faïçon l'ensenhament en lenga nosta a partir deu paisatge e de la toponimia occitana e tròba la soa legitimitat a l'escòla? Com e podem desvolopar las capacitats lengatgèras a través l'ensenhament d'ua disciplina?

Lo noste biais que serà aquí de definir dens un primèr temps çò qu'ei la toponimia e los sons enjòcs. Dens un dusau temps que'ns interessaram a legitimar lo noste tribalh en analizant l'estatut de la lenga nosta a través lo temps, puish en s'emparant suu tribalh d'un especialista de l'ensenhament bilingüe e en espier los programas.

Fin finala que bastiram ua sequéncia d'aprendissatge qui prenerà compte de l'estudi prealable e qu'analizaram lo debanar d'aquesta sequéncia après la soa mesa en practica.

1. La toponimia e los sons enjòcs a l'escòla

1.1 La toponimia

1.1.1 Definicion e Istòria

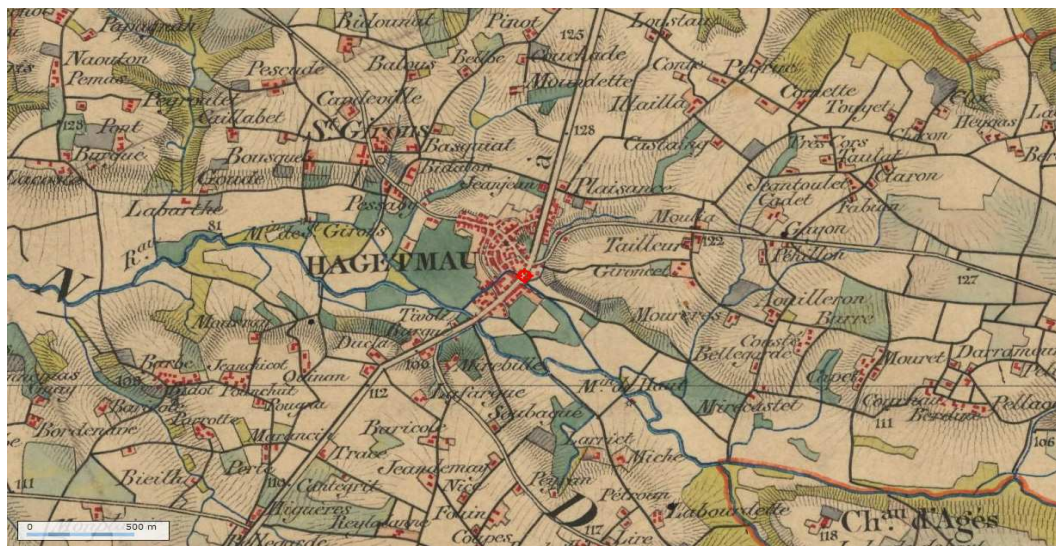
Segon lo diccionari *Larousse* de 2012, la toponimia (deu grèc topos, lòc, e onoma, nom) qu'ei « ua sciéncia, partida de l'onomastica (branca de la lexicologia qui estudia l'origina deus noms pròpis), qui estudia los noms de lòcs, las soas originas, las soas relacions dab la lenga parlada au temps qui èm o dab lengas desapareishudas. Qu'ei tanben l'ensem deus noms de lòcs d'un país o d'un parçan, d'ua lenga, d'ua carta o d'ua nomenclatura . »

L' *Enciclopedia Larousse* que'ns precisa : « La toponimia que tròba un camp d'aplicacion particularament favorable en França, punt de contacte enter civilizacions diversas (Cèltas, Grècas, Romans, Germans, Arabes). Qu'avem podut tirar quata stratas principaus : preceltica, celtica, romana e germanica. Dens daubuns parçans, hòrt de toponimes que s'explican per lengas o dialèctes locaux (Bretanha, Occitània, Bascoat, Alsàcia, Corsega). »

La question deu colectatge e de la notacion de la toponimia que s'ei pausada autanlèu establida la carta de Cassini au sègle XVIII.

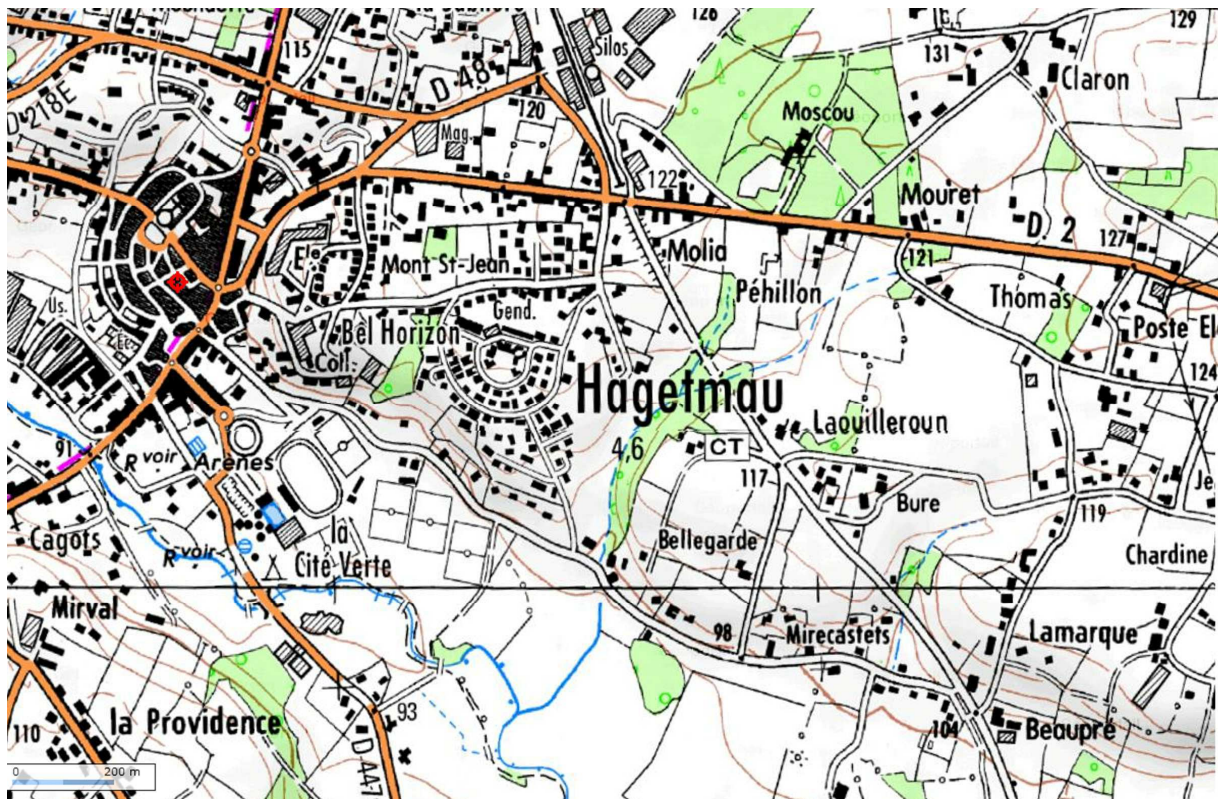

Lo problema que's tornè presentar au moment de la confeccion de la carta de L'Estat-major un sègle mei tard.

En 1920, l'establiment d'ua carta dab ua escala on 1 cm e representa 200 m deu terren, que miè los operators topografes a amassar un gran nombre de toponimes navèths, qui n'estón pas jamei cartografiats audavant. De mei, la màger part d'aquestes noms, d'origina locala, qu'èran d'ua tradicion essenciaument orau e que caló que l'Institut Geografic Nacionau e creèsse ua comission interna especializada.

La carta topografica IGN actualu de França que contien un patrimòni toponimic hòrt important estimat a 2 millions de toponimes¹.

L'usatge deus diferents tipus de cartas que serà donc de compte har au moment deu tractament pedagogic que haram deu noste subjècte.

---

¹ Todas las informacions concernant las cartas topograficas que son tiradas deu siti internet de l'IGN.

1.1.2 Toponimia gascona

Lo cas qui'ns concerna qu'ei aqueste de la zòna lingüistica gascona, lo noste terren d'estudi. Aquesta Gasconha lingüistica² que hè partida de l'ensem lingüistic occitan, e qu'ei un territòri delimitat haut o baish per lo litorau atlantica a l'oèst, enter l'Ador e la Punta de Grava, per las crestas pirenicas au sud enter Bascoat e Vath d'Aràn, e per l'arribèra de la Garona a l'èst, englobant tanben la Guiana girondina e lo Coserans ariejés.

Dens l'ensem deus país de lenga d'òc, la zòna dialectau gascona que's caracteriza a l'encòp per la soa unitat e la soa diversitat, çò que'ns permèt de'n tirar trèits comuns e divergents en matèria de fonetica (*Exemple : tractament de la « F » latina, mantenguda o non segon los parçans*) e de sintaxi (*Exemple : emplec deu « que » enonciatiu*). Aquestes trèits que's pòden ilustrar dab isoglòssas sus ua carta³.

Atau, a despart de las especificitats devudas de tota evidéncia a la preséncia d'un substrat aquitan e a despart de las formacions prelatinas, latinas e germanicas presentas dens aquesta zòna coma suu territòri occitan e francés, los noms de lòcs deu territòri dialectau gascon que son mei que tot impregnats de la nosta varietat dialectau de l'occitan, lo gascon.

Lo coletatge d'aquestes toponimes gascons qu'indica que'us podem classar en duas categorias :

---

2 Véder *Toponimia Gascona* de Benedicta e Joan Jacme Fenié.

3 Que hèm aciu referéncia au tribalh de Gerhardt Rohlf.

- lo decòr naturau dab los oronimes (noms de montanhas), idronimes (noms d'arrius), natura deu sòu, vegetacion naturau.

Exemples : Montaut (Mont haut), Labarthe (de *bartas*), Riumayou (arriu major), Hagetmau (de *haget*)

Que podem observar dab aquestes exemples que la grafia e cambia soent, a còps la lenga qu'ei transparenta a còps non, e la màger part deus noms que's destacan de la grafia normalizada. Que i aurà donc segurament tot un tribalh a har dens la causida deus toponimes a analizar dab los mainats.

- L'accion de l'òmi suu mitan naturau dab l'ocupacion deu sòu per ua mesa en valor (treítis, mesa en plaça parcellària), las marcas de l'activitat agro-pastorau, lo bastit, las activitats industriaus e artesanaus e los patronimes ligats a la propietat.

Exemples : Capdebedat (« *extrémité du défens* ») a Monhòrt en Shalòssa, Laborde (de *bòrda*), Poursiuguères (« *abri pour les porcs* ») a Sabra, Fargues (de *harga*).

1.1.3 Lo tribalh deu toponimista

Coma l'avem dejà evocat en introduccion, la toponimia qu'ei a l'encontre de mantuas sciéncias. Atau, ja que l'enquèsta toponimica pertòque mei que tot lo maine de la geografia, que concerna tanben l'istòria e la lingüistica, e que veiram de quina maniera. Qu'ei donc necessàri que lo toponimista aja nocions e coneishenças prealablas dens aquestes tres maines tà poder començar lo son tribalh.

Que deu préner en consideracion tres elements importants :

- las fòrmas ancianas deus toponimes
- la lenga emplegadas e las soas particularitats locals
- la realitat deus lòcs, lo son contèxte istoric e uman

Lo purmèr anar deu toponimista qu'ei de recolectar las fòrmas las mei ancianas deus noms de lòcs. Tad aquò que hè un tribalh de recèrca en s'ajudant deus documents suu lòc que dispausa coma las cartas dejà evocadas (Cassini, Estat-Major, IGN actuau) mes tanben deus archius coma lo cadastre (mot emprontat d'aulhors peu francés a l'occitan). Atau que pòt confrontar las diferentas fòrmas. Après que deu hà's ua ideia de la realitat deu lòc estudiat e dens lo mei bon deus cas, préner informacions auprès d'un poblan deu parçan, de preferéncia locutor naturau deu parlar locau. Totas las indicas amassadas que deven perméter l'establiment, tà cada toponime, d'ua notícia explicativa compausada de las soas denominacions administrativas (cadastre, cartas, etc...), lo son nom locau (dab l'ortografia de la lenga regionau), la soa prononciacion (de preferéncia en API), las soas fòrmas ancianas, la soa localizacion sus la carta, las soas caracteristicas e la soa significacion.

Fin finala, lo toponimista qu'ei un scientific pr'amor que hè un vertadèr tribalh

d'observacion, de manipulacion e d'experimentacion, çò que'ns ajudarà lhèu au moment de la causida de pedagogia a aplicar.

1.2 Los enjòcs de la toponimia a l'escòla

Dens la perspectiva de didactizar aqueste subjècte, qu'avem la necessitat de'u trobar ua riquesa e ua pertinéncia susceptibles de favorizar aprendissatges e desvolopament de competéncias tà mainats bilingües de cicle 3.

Qu'ei utile de har toponimia a l'escòla pr'amor que permèt d'estudiar de faison pluridisciplinària l'evolucion deu mitan dens lo quau e viu lo mainat e de compréner quauques uns deus mecanismes de l'interaccion enter l'òmi e lo son environ. En estudiant los noms de lòcs d'un territòri, que devem en efèit utilizar coneishenças disciplinàrias e lingüisticas mes tanben saber-har e saber-estar. Aquò que comença per la presa de consciéncia que la toponimia e permeterà aus mainats de s'identificar au son territòri e d'aver un sentit d'apartenéncia ad aqueste. Lo caractèri scientific de la recèrca toponimica qu'ei tanben de compte har.

1.2.1 Lo territòri e la lenga coma punts d'empara

Coma ac vam verificar après, los programas de l'escòla qu'insisteishen sus la necessitat de restacar los aprendissatges au territòri deus escolans. En har dintrar la toponimia dens l'espaci escolàri, que responem pleament ad aquesta necessitat.

Purmèr pr'amor que va contribuir a l'identificacion geografica deus mainats au son environ lo mei pròchi, balhà'u sens e comprene'u.

Dusaument en pr'amor de la dimension social que la toponimia e va representar dens lo procèssus d'aprendissatge. Lo mainat que va poder véder que çò qu'apren ei utile en dehòra de l'escòla, que non i a pas de barralhas enter lo monde de l'escòla e lo monde social. Aquesta mira social qu'ei un element hòrt important a préner en consideracion e que calerà explicitar aquò dens los aprendissatges dab anars e tornars enter societat e escòla, mei particularament dab l'apròchi que haram de la foncion de la lenga nosta.

Atau, dens ua entrevista en 2009, Gilabèrt Dalgalian que respon a la question « quin e son los atots de la lenga regionau tad un bilingüisme doriu? » : « Ua lenga non s'apren pas sonque en comprenent e'n tornant díser. L'acquisicion d'ua lenga, sustot s'ei doriu, que necessita un viscut. [...]. Lo mainat que poirà tornar trobar elements en occitan dens lo son environament dab locutors, lòcs, cançons, hèstas, dab diferentas manifestacions culturaus : que i a elements dens l'environament qui perduran, qui son vitècs. Lo mainat, donc, qu'a besonh d'un viscut e no's pòt pas accontentar de çò qui's hè a l'escòla. Que cau que torne trobar elements d'aquera preséncia occitana entà justificar lo son aprendissatge e entà percéber l'utilitat social e intellectuau d'aquera lenga. L'occitan que horneish elements entà aquò, mes non serà pas lo cas la màger part deu temps ni entà l'anglés ni entà d'autas lengas. Que cau comptar sus çò qui pòt balhar au mainatge un viscut dens la lenga e que non sia pas sonque un aprendissatge escolar. Qu'aja un viscut escolar qu'ei plan mes lo mainatge que deu trobar elements d'un viscut a l'exterior de l'escòla, senon, n'a pas la percepcion de l'utilitat social e intellectuau de la lenga. »

En s'emparant sus aquestes perpaus deu psicò-lingüiste, que podem afirmar que la toponimia e lo son ensenhament en occitan e s'inscriben donc plan dens aquesta perspectiva de socializar la lenga, profitabla aus mainats.

1.2.2 Los enjòcs pluridisciplinàris

Qu'avem dejà evocat lo hèit que en estudiant los noms de lòcs e devem utilizar competéncias relativas a la lingüística, a la geografia e a l'istòria. Aquestas que seràn en relacion constanta tot au long deus aprendissatges. Adara que podem analizar los sabers e las competéncias botats en jòcs dens cada disciplina.

En lenga, quitament se la question e's pausarà mei tard, que calerà jutjar deu ròtle de la lenga. Que serà naturaument lenga d'evocacion, de comunicacion e deu saber scientifica çò que implicarà l'emergéncia d'un vocabulari especific, mes que pòt tanben estar lenga objècte d'aprendissatge çò que favorizarà un trabalh suu metalengatge. Dens aquesta perspectiva de trabalhar la lenga, la toponimia que permeterà de s'estancar sus la morfologia e lo sens deus mots e la soa etimologia. Que calerà variar las situacions de lengatge tà poder anar de cap aus mantuns usatges que's pòt har de la lenga. Que passarà per trabalhs escrits coma la redaccion de questionaris, la realizacion de tablèus de toponimes, o legenda de fòtos per exemple, e plan segur per un trabalh a l'orau de hens e perquè pas en dehòra de la classa s'ei possible d'encontrar locutors deu parçan.

En geografia, la toponimia que participa a la representacion que lo mainat e's va har deu territòri locau. Que va poder véder que lo territòri ei paisatge mes que's pòt tanben representar d'un biais scientific sus cartas. Aqueste estudi de cartas que va aver un ròtle essenciau dens las nostas activitats d'aprendissatge, en trabalhant dab supòrts de diferentas epòcas e escalas. Que serà enqüera un mejan de balhar aus aprendissatges ua valor de proximitat e que permeterà aus mainats de reperà's dens un espaci.

En istòria, que poiram analizar l'evolucion deu patrimòni regionau a mantuas epòcas, çò que'ns poirà miar a tractar las stratas successivas de

civilizacions qui ocupèn lo territòri e las lengas que parlavan.

2. La legitimitat de la lenga nosta entau noste tribalh

2.1 L'estatut de la lenga occitana a l'escòla primària

Quan las lengas regionaus e serén estadas pendent hòrt de temps consideradas coma « patoés » e hòrabandidas de l'escòla, qu'an uei lo dia tornat trobar la soa dignitat, e los navèths programas que van dens aqueth sens.

Que cau totun atèner l'annada 1951 entà que la lei Deixonne e clavi las punicions taus qui parlan lo « patoés » a l'escòla. Qu'ei aquesta lei qui ei a la basa de l'ensenhament de totas las lengas de França. Qu'èra en mei d'aquò lo prumèr tèxte de lei qui hasossi oficiaument referéncia a la « lenga occitana ». Que caló totun comptar un vintenat d'annadas entà qu'estossi botada en plaça e integrada au Còdi de l'educacion.

Lo sistèma educatiu qui avè contribuit a destrusir los « patoés » e vad atau lo mejan d'ua reconquista possibla de la lenga e l'occitan que podó chic a chic desvolopà's a tots los nivèus de l'educacion.

Après la circulara Haby (1975) qui preconiza de « respóner a la demanda on e s'exprimeish clarament », qu'estón las circularas Savary (1982 e 1983) qui permetón de vertadèras avançadas. Que defineishen un estatut entà las lengas e culturas regionaus tà

que siin ensenhadas tan lèu l'escòla mairau dinc a l'ensenhament superior, en parlant de « reconeishença deu hèit regionau dens totas las soas dimensions, de volontat de sauvegardar un element essenciau deu patrimòni nacionau ». Que botan en plaça lo sostre deu dispositiu d'ensenhament coma existeish uei lo dia.

Qu'ei tanben en aqueth moment que l'associacion Calandretas e va obrir las soas classas en mairau e en elementari en occitan.

Au nivèu de l'ensenhament public, las decisions Lang (2001) qu'instauran la creacion d'un concurs especiau de recrutament de professors de las escòlas entà l'ensenhament de e en lenga regionau. Los rectorats de Montpellier, Bordèu e Tolosa qu'obreishen lo concurs tanlèu gèr 2001.

Lo programa entà las lengas regionaus qu'ei publicat en 2003. Mès un an après, las lengas regionaus que son hòrabandidas un còp mei deu sòcle comun deus ensenhaments.

Actuaument la lei d'orientacion que precisa : "Un ensenhament de lengas e culturas regionaus que pòt estar prepausat tot au long de la scolaritat segon las modalitats definidas per convencion enter L'Estat e las collectivitats territoriaus on aquestas lengas e son en usatge."

Las classas bilingüas a paritat orària que's son donc chic a chic desvolopadas dens l'ensenhament primari : la mieitat de las disciplinas qu'i son ensenhadas en occitan.

Un estudi recent que hè la comparason enter eslhèves de classas a ensenhament deu tipe bilingüe a paritat orària e eslhèves de classas a ensenhament classic monolingüe, a partir de las evaluacions nacionaus en Matematicas e en Mestresa de la lenga francesa. Los resultats deus mainats bilingües que son mei bons que non pas los

deus auts. Que seré tròp aisit de'n tirar ua conclusion braca e categorica, mès que'ns permet totun de pausar refleccions e de s'interrogar sus la psicologia e lo sistèma cognitiu d'un mainat bilingüe.

Mantuns cercaires com Gilabèrt Dalgalian o Barbara Abdelilah Bauer que hèn estat de l'interés d'un bilingüisme doriu francés/lenga regionau entà desvolopar las facultats deus mainats.

Que ns'interessaram au lor tribalh dens la partida qui segueish, e mei particularament a çò que ditz lo Gilabèrt Dalgalian sus l'interès d'un ensenhament doriu de las lengas e culturas regionaus.

2.2 L'interès d'un ensenhament doriu a paritat orària francés/occitan

Entà illustrar los mens prepaus, qu'èi causit de m'emparar sus l'entrevista deu professor Dalgalian, psicò-lingüiste especializat dens los aprendissatges dorius de las lengas, publicada en mai 2009 peu centre de documentacion deu rectorat de l'Acadèmia de Tolosa.

La necessitat d'un ensenhament doriu

Lo Gilabèrt Dalgalian que ns'explica dens un primèr temps la necessitat de començar de d'òra un ensenhament bilingüe. Tot que's jòga de 0 a 7 ans dens lo cervèth d'un mainat, qu'ei lo moment lo mei favorable a la construccion de ligams enter las neurònas qui non cau pas deishar passar. Lo mainat que construseish lavetz las ligasons enter las neurònas en interaccion dab lo son amiroament naturau, sociu e afectiu. E mei e i aurà ensais dens los sons apredissatges, e mei e i aurà ligasons sinapticas qui's haràn.

Dab mantuas lengas en aqueth moment, que i a ua multiplicacion de hialats enter las neurònas tà fixar lo reau e la nòrma.

A 7 ans qu'ei mei o mensh l'atge de la fin de l'estabilizacion sinaptica, qui constituirà la banca de dadas entà tota la soa vita. Delà d'aqueth atge l'aprendissatge d'ua auta lenga qu'implicarà comparasons dab la lenga mairau.

Ua mei bona mestresa deu francés

Lo Gilabèrt Dalgalian, eth, qu'interprèta los resultats de las evaluacions a las quaus e hasèm referéncia dens lo capítol precedent, en constatant que los escarts e son vertaderament evocadors a partir deu CE1, e que 'us explica atau.

Lo còishe bilingüe qu'a ua facilitat d'anar e tornar enter las lengas de d'òra, dinc au punt que non traduseish pas jamei. Au moment quan e va començar la gramatica a l'escòla que va aver ua mei bona apreñsion de las categorias gramaticaus e de las fòrmas de conjugason.

Que va mei luenh en concludir que la qualitat de la formacion lingüistica que vau mei que non pas la quantitat, puish que los mainats bilingües dens l'encaste d'un ensenhament a paritat orària qu'an mieitat mensh d'exposicion au francés a l'escòla.

Capacitats mei hòrtas dens las disciplinas scientificas e tà l'aprendissatge d'autas lengas

Qu'apregondeish lo Gilabèrt Dalgalian lo son diagnostic en justificant los resultats en Matematicas, aquestes tanben mei bons taus mainats qui benefician d'un ensenhament bilingüe.

La zòna de Broca dens lo cervèth deu petit òmi bilingüe precòç qu'ei dus còps mei sollicitada dab duas lengas, çò qui hè los calculs exacts mei aisits.

De la medisha faïçon, que serà mei aisit tad eth d'anar de cap a l'aquecion d'autas

lengas.

Las modalitats d'un tau ensenhament

Dens l'entrevista, lo professor que balha tanben quauquas claus entà que l'ensenhament e s'empari dens lo son contèxte sociau.

Com responsa aus pairs e a las personas qui pensan qu'un bilingüisme francés/anglés e seré mei utilitari dens lo contèxte actuau de mondializacion, qu'afirma qu'ei ua maishanta causida. Tad eth l'anglés que hè obstacle a las autas lengas quan lo contrari n'ei pas vertat, pr'amor qu'un mainat qu'anarà tostemps de cap a l'anglés.

Qu'insisteish suu hèit que cau un amiroament portaire de sens entà l'afectivitat qu'un mainat e porta a la lenga. A nosta qu'ei la lenga occitana qui aucupa l'espaci sociau a despàrt deu francés dab locutors, las cançons, la musica, la toponimia, los eveniments culturaus. L'aqueccion d'ua lenga que necessita un viscut deu dròlle, qu'ei pr'amor d'aquò que non cau pas acontentà's d'ua lenga e ua cultura a l'escòla, entà que lo mainat e tròbi en dehòra elements qui hèn ligam e sens. Autament dit que cau qu'estaqui a la lenga ua utilitat sociau e intellectuau.

Dens l'encastre deu noste tribalh, aqueste punt de vista deu Gilabèrt Dalgalian, e permèr que tot çò de dit a la fin e qui remanda a l'espaci culturau deu mainat aucupat per la lenga nosta, qu'ei hòrt pertinent. Que legitima lo noste tribalh d'ensenhare bilingüe e lo noste punt d'empara entà la construccion de sequéncia, lo territòri pròishe.

2.3 Los programas e la demanda institucionau

La tòca purmèra qu'ei aqui de justificar la nosta entrada dens los aprendissatges per lo paisatge e la toponimia en la confrontant dab los darrèrs programas deu cicle apregondiments en aplicacion.

Un interès lingüistic vertadèr

Com at avem podut constatar dens la partida qui l'ei consagrada, l'estudi de la toponimia locau que va vertaderament miar a un encontre dab la lenga occitana. Dab l'explicacion, la denominacion deu son amiroament afectiu e pròishi, lo mainat que va a de bon-préner en compte l'interès intellectuau e sociau de la lenga nosta.

Que correspon lavetz perfectament a la demanda institucionau concernant l'ensenhament en lenga regionau, com at podem véder dens los annèxes.

Un utís de compreson deu mitan e de l'amiroament

Lo hèit de confrontà's au territòri locau qu'ei dejà un element que vam trobar dens los programas qui precisan que "los subjèctes estudiats que's deven har dens un prumèr a l'escala locau entà anar après de cap realitats mei complicadas e esluenhadas".

De mei aqueste espisar sus l'amiroament qu'ei lo parat d'educar los futurs ciutadans de doman a la soa gestion e a la soa proteccion, preocupacions qui son dens las prioritats aficadas per lo noste sistèma educatiu, e a las quaus los mainats e deven estar hòrt

sensibles.

Lo trabalh en toponimia qu'ei tanben un anar qui desvolòpa las estrategias d'observacion, de documentacion de cercaire. Que serà donc lo parat de botar en òbra vertaderas capacitats, saber har, preconizadas per lo sostre comun de las competéncias e de las coneishenças.

De cap a mantuas disciplinas

L'Istòria que va plan solide constituir un referent a non pas botar de costat e la toponimia que va estar lo parat d'apregondir la coneishença deu patrimòni locau.

La Geografia que va plan segur estar sollicitada, e mei precisament dab la lectura de mapas e la construccion de legendas, punt important deus programas au cicle 3.

Entà acabar, lo noste biais de har qu'aurà com competéncia transversau lo chepic de desvolopar la mestresa de la lenga.

3. La sequéncia

La proposicion de sequéncia que segueish a coma objectiu que los mainats e posquin desvolopar la lor practica de la lenga occitana a través aprendissatges disciplinaris en geografia. Qu'ei pr'amor d'aquò que las situacions d'aprendissatges mesas en plaça e seràn lo parat de botar en jòc tau mainat a l'encòp practicas disciplinàrias, practicas lengatgièras e capacitats a establir proceduras de tribalh.

Per çò qui ei de la lenga, los tribalhs demandats que poiràn perméter aus dròlles d'estar en situacion de compreson orau e escrita , autant com en situacion de produccion escrita e orau.

En pr'amor d'aquò, la reflexion sus la claretat de las consignas a balhar qu'ei un punt a considerar com essenciau.

3.1 La preparacion de la sequéncia

Disciplina : Geografia

Nivèu : cicle 3

Competéncias deu BO 2008 :

- ▲ los paisatges de vilatge

Competéncias deu socle comun :

- ▲ identificar sus ua mapa e conéisher quauques caracteris principaus deus grans ensembles fisics e umans de l'escala locau a la deu món.
- ▲ léger e utilizar diferents lengatges : mapas, ...

Competéncias deu BO 2007 lengas regionaus :

- ▲ relhevar e explicar los toponims en situacion

Objectius generaus :

- ▲ En lenga : desvolopar e mestrejar lo lexic descriptiu tà poder analizar un paisatge e reperà's
- ▲ En geografia :
  - representar un paisatge sus ua mapa o un plan
  - har ua legenda endicant lo relhèu, los toponims

Scenari pedagogic de la sequéncia

Lo regent que va en primèr confrontar los mainats a la realitat d'un paisatge deu lor parçan, tà que lo representin après sus mapa o plan, e fin finala transferir las competéncias aquesidas tà poder representar un aute parçan.

Los objectius de las diferentas sesilhas que seràn dens l'òrdi :

- ✧ descríver un paisatge de vilatge dab un lexic apropiat e lo dessénhar
- ✧ confrontar lo paisatge observat dab diferentas representacions planas d'aqueste paisatge e reperar sus mapa los elements deu paisatge estudiat
- ✧ definir lo sens de toponims a través ua recèrca
- ✧ dessénhar ua mapa d'un lòc e la legendar

Lo debanar de la sequéncia que serà lo parat d'evaluar lo nivèu de lenga deus eslhèves.

Sesilha 1 : Observacion – lectura de paisatge

Çò de botat en jòc dens la sesilha ei de confrontar los mainats au lor territòri entà que siin en capacitat de'u léger e de'n har ua descripcion precisa (relhèu, idrografia, habitacions, flora, ètc...).

Objectiu disciplinari : reperar elements dens un paisatge e los localizar

Objectiu lingüistic : emplegar un lexic geografic entà caracterizar un paisatge e localizar elements (relhèu, rius, habitacions, flora...)

Debanar :

- ✧ Entrada dens l'activitat : Los mainats que son miats peu regent dens un parçan qu'a causit au ras de l'escòla , s'ei possible un lòc pro haut tà poder aver ua plan bona vesion deu paisatge (dens lo cas on ne pòden pas anar suu lòc, lo regent qu'aurà pres fotòs).

Tot lo long deu camin que's hè un relhevat deus noms de ruas, de plaças, de camins, de

lòcs dits.

Lo choés deu parçan qu'a a estar pertinent en prenent compte deus aspèctes deu territori e deus toponims que lo constitueishen.

- ▲ Consigna balhada peu regent : « Descrivetz los diferents elements qui compausan lo paisatge. A cada còp que descrivetz un element, que'u devetz situar dens l'espaci. »

L'activitat qu'ei un orau collectiu on lo regent e nòta sus ua huelha la lista deus elements balhats chic a chic peus mainats (que serviràn tà la mesa en activitat de la sesilha 2) e que'us horneish a flor e mesura de l'orau un lexic especific.

« un poi », « un tuc », « un riu », « un bòsc », « un camp », la varietat deus arbos, que son mots qui deven aparéisher dens aqueste orau descriptiu.

La dusau partida de la consigna que deu incitar los mainats a utilizar vocabulari tà's reperar dens l'espaci e situar los elements (« a dreita de », « a gaucha de », los punts cardinaus, « au ras de », « enter..... e ..... », « davant », « darrèra », etc...).

Aqueste vocabulari que permet de construsir ua afica qui serà aficada en classa pendent las autas sesilhas e que son tanben escrits peu regent sus ua fica.

La produccion orau qu'a d'estar pro rica pr'amor que condiciona la seguida de la sequéncia.

- ▲ Lo regent que hè un recapitulatiu deus elements observats en orau collectiu. Auta consigna balhada peu regent : « Adara que vatz har un dessenh deu paisatge que vedetz. Que voi que los elements que'vs vau citar e siin presents suu vòste dessenh. »
Que'us ditz los elements essenciaus a representar.
Aqueste dessenh que serà la traça escrita de la sesilha.

Sesilha 2 : lectura de mapas - recèrca

Que s'agirà dens aquera sesilha de confrontar la realitat deu paisatge observat a las soas representacions planas (dab l'usatge de mapas, plans cadastraus). Tà çò qui pertòca a la lenga, los mainats que deven estar en situacion de tornar emplegar lo lexic descriptiu utilizat dens la purmèra sesilha d'oservacion deu paisatge.

Objectius disciplinaris :

- ✧ reperar sus ua mapa los elements d'un paisatge observat
- ✧ compréner lo lengatge cartografic
- ✧ reperar toponims sus ua carta e los confrontar a la realitat geografica

Objectiu lingüistic :

- ✧ tornar investir lo lexic descriptiu emplegat tà poder reperar sus carta elements deu paisatge observat

Debanar :

- ✧ Entrada dens l'activitat : Lo regent que demanda a cada mainat de préner lo dessenh qui an hèit deu paisatge. Que'us distribueish a cadun etiquetas dab lo nom deus elements deu paisatge.

Consigna : « Botatz en plaça suu vòste dessenh las etiquetas qui corresponen a cada partida deu paisatge. » Qu'ei un tribalh individuau dens un purmèr temps, puish de petits grops que son formats entà confrontar los tribalhs, ua mesa en comun en grop classa que's hè. Pendent la mesa en comun, los mainats que deven argumentar en emplegar un lexic apropiat entà localizar los elements. Aqueste lexic qu'ei aficat peu regent (dab çò

de dit dens la sesilha d'observacion) entad ajudar los mainats. La precision deu lexic e lo son nivèu de dificultat que pòden estar un mejan de diferenciacion enter los diferents nivèus de la classa.

- ▲ Lo regent que distribueish ua mapa IGN e un plan cadastrau actuaus deu vilatge on ei representat lo parçan estudiat. Suu plan cadastrau qu'ei situada l'escòla. Ua descripcion collectiva deus documents a l'orau que permet de har compréner aus mainats qu'aquesta carta e representa çò d'observat.

Aquesta analisi cartografica que deu miar los còishes a tirar informacions e s'interrogar suu ròtle deu còde emplegat entà representar la realitat deu territòri, notadament sus la preséncia deus toponims, las colors emplegadas, los trèits, las endicacions numericas. En grop classa que's construseish ua simbolizacion deus elements observats que servirà a'us representar sus lo plan cadastrau.

Recèrca : Lo regent que bota aquestas questions au tablèu :

« En v'ajudant deu vòste dessenh :

- 1) Plaçatz los punts cardinaus sus la mapa e suu plan cadastrau
- 2) Reperatz sus la mapa e suu plan cadastrau los elements deu paisatge observat. Dessenhatz suu plan cadastrau lo simbèu corresponent a cada element observat.
- 3) Com e son representats sus la mapa ? Suu cadastre ?
- 4) Dessenhatz ua crotz dab lo credon a papièr entà muishar on èram entà observar lo paisatge. Com podetz probar aquò. Ajudatz - ve de l'afica de lexic se besonh »
- 5) Relhevatz 3 noms qui apareishen sus la mapa IGN. Au vòste avis, çò que vòlen díser aquestes mots ?

En petits grops, los eslhèves que responen a las questions sus aficas. Ua mesa en comun qu'ei realizada entà confrontar los tribalhs. Aquesta que serà lo parat taus mainats d'explicitar las loas proceduras de resolucion e d'emplegar lo lexic descriptiu. La question 5 que servirà entà la sesilha qui segueish entà collectar toponims e los manejar.

- ✧ En comun qu'ei realizada la legenda deu plan cadastrau dab los simbèus deus elements dejà plaçats. Qu'ei la traça escrita de la sesilha.

Sesilha 3 : Estudi de toponims – lenga

Aquera sesilha qu'ei consagrada a l'estudi de la lenga a través ua recèrca toponimica. Que s'ageish taus mainats de manipular los noms collectats sus la mapa IGN. Atau que pòirà pausà's questions sus la grafia, sajar d'interpretar los noms e perqué pas de confrontar lo sens de quauques toponims dab la realitat geografica deu lòc. L'objectiu qu'ei de miar los mainats a compréner que la toponimia ei ua marca de la preséncia deus òmis tot au long de l'Istòria suu territòri. Qu'ei donc tanben un mejan de legitimar la lenga occitana qui ei presenta dens 80% deus toponims de l'Occitània.

Objectiu : Analizar la grafia e interpretar la significacion de toponims dens un tablèu

Debanar :

- ✧ Lo regent que balha un tablèu a cada eslhève deu tipe aqueste :

Toponim relhevat	Grafia nosta	Origina ?	Interpretacion possibla ?	Dens lo paisatge ?

--	--	--	--	--

✧ L'activitat que's va debanar en petits grups.

Consigna : « Que vatz pleiar aqueste tablèu dab los toponims collectats sus la carta pendent la sesilha d'abans. Que va caler sajar d'escriver los toponims en grafia nosta, trobar las soas originas dab l'ajuda deu diccionari, trobar çò que vòlen díser, e comparar se lo sens deu toponim e correspón dab çò de vist dens lo paisatge. »

Lo regent que bota au tablèu los toponims qu'a seleccionat dens la lista collectada peus còishes. Lo regent qu'a causit de faïçon arbitrària los mots a analizar tà que los eslhèves non siin pas confrontats a tròp de toponims incompreensibles.

Ua mesa en comun que's hè en grop classa. Que deu estar tanben lo moment tau professor entà precisar que tots los toponims non pòden pas s'explicar.

✧ En grop classa, los eslhèves qu'ajustan los toponims suu plan cadastrau en descidant dab lo regent d'ua faïçon de simbolizar los mots qui an podut estar mes au clar dens la loa significacion. La seguida de la legenda que's construseish e que serveish de traça escrita.

Sesilha 4 : Lectura de mapas – Toponimia - Lenga

Dens aquesta sesilha, la tòca purmèra qu'ei de miar los eslhèves a comparar tres cartas d'epòcas diferentas (IGN, Cassini, Estat Major), entà 's rénder compte de la faïçon qui an avut los òmis d'arrepresentar-se lo territòri au briu deu temps, e sustot de véder se los

toponims e son demorats a través lo temps.

- ✦ Lo regent que distribueish las mapas Cassini e de l'Estat Major dens un prumèr temps. Que i ua observacion collectiva entà descríver los documents. Que deu sortir d'aquesta observacion comuna l'idèia que las mapas e representan lo parçan estudiat dens las autas sesilhas. Aquò que's hè per ua justificacion orau.

- ✦ Dens un dusau temps, los mainats que deuràn botar dens un tablèu comparatiu los noms de quauques lòcs representats sus las mapas. Dab aquesta tablèu qu'analizan l'evolucion de la faïçon dab la quau los òmis e's representèn lo territòri au briu deu temps. Las proceduras que deven lavetz botar en evidéncia que lo mei soent, lo nom d'un lòc non cambia pas.

Perlongaments e evaluacions :

Entà la seguida deus aprendissatges, que's poirà evaluar las competéncias en geografia e en lenga en har descríver aus mainats ua fotò d'un paisatge o en los har dessénhar e legendar ua mapa d'un navèth lòc en tiéner compte deus toponims.

3.2 La sequéncia viscuda en classa

Pr'amor de la configuracion deu vilatge de Bòrdas on èi hèit lo men estagi en escòla elementària, la mesa en practica d'aquesta sequéncia que s'a pres un anar diferent. En efèit, lo terren n'a pas permes d'aver un panoramà desirat com previst dens la purmèra sedença.

Lavetz qu'èi decidit de'm servir de çò qui m'a ofert lo paísatge deu vilatge en passejà'm. Qu'i èi descobert ua richessa patrimoniau de las bèras, autant au punt de vista de l'arquitectura com d'un punt de vista onomastic, e la senhaletica bilingüa hicada en plaça per la comuna en 2000 m'a obert perspectives qu'èi volut espleitar. En tot guardant en cap las competéncias definidas per las instruccions oficiaus autant d'un biais lingüistic com disciplinari, lo scenario pedagogic de la mea unitat d'aprendissatges qu'a mutat atau.

L'objectiu que serà au briu de la sequéncia de har reflechir los mainats sus la significacion deus noms de carrèras deu vilatge dens lo quau la loa escòla e's tròba.

Objectius generaus :

- € compréner que los noms de las carrèras, plaças, avengudas, carreròts, etc... d'un paísatge e son balhats peus òmis d'un territòri (e que son balhats dab la lengas qu'emplegan) e explican aqueste territòri
- € compréner que los noms de carrèras sia e son representatius deu paísatge (actuaus o ancians), sia e son noms de personas, sia e son eveniments de l'Istòria...

Sedença 1 e 2

Objectius disciplinaris :

- € léger un plan de vila e'n tirar elements significatius
- € explicar noms de carrèras coneishuts

Objectius lingüistics :

- € utilizar un vocabulari benparat entà descríver un plan de vila

Debanar :

Lo regent que balha un plan deu vilatge de Bòrdas a tots los còishes. Un aute plan qu'ei aficat au tablèu. Ua descripcion deu plan que's hè a l'orau. Los mainats que deven estar capables de descríver dab un lexic benparat lo document prepausat. Aqueste lexic qu'ei notat sus ua afica sus lo principi deu caièr de mots, l'afica que serà lo supòrt utilizat au briu de la sequéncia entà sauvar çò d'important e que servirà a bastir la traça escrita.

Après la descripcion, lo regent que demanda a cada mainat de har un relhevat de 5 carrèras.

Que son notadas sus ua auta afica.

Question : “Que podem díser en observant los noms de las carrèras?” Aquesta question e lo guidatge deu regent que demandan aus dròlles de's referar a las loas coneishenças o a la loa intuicion entà préner consciéncia de quauquas particularitats deus toponims qui seràn apregondidas mei tard : noms de personas (Aliénor d'Aquitània, Clément Ader...), noms de parçans (Biarn, Bigòrra), noms qui pertòcan a la configuracion deus païsatge (carrèra deus prats, impasse deu casterar...), etc...

Atau, dens la sedença qui segueish, los eslhèves que deuràn classà'us dens un tablèu en foncion de çò observat.

Observacions :

Los còishes que son entrats hòrt viste dens l'activitat pr'amor deu hèit que la màger part e viu dens lo vilatge. La descripcion deu plan qu'a hèit aparéisher mantuas informacions guardadas com previst sus ua afica (cf annèxe 1). De mei qu'an prepausat los mainats de bastir ua legenda, competéncia dejà aquesida, donc qu'at avem hèit, quitament se n'èra pas previst. Qu'ei estat lo parat de s'interrogar sus la significacion deu mot legenda entà har remarcar la preséncia deu mot coneishut “léger”.

Per çò qui ei de l'analisi deus noms de carrèras e saber com e'us podem classar, qu'a calut un guidatge entà evitar las digressions qui an començadas. Un còp lo guidatge hèit, los eslhèves qu'an viste compres la tòca de l'observacion deus toponims e las remarcas soent hòrt pertinentes que'us permeten de díser que i avè noms de personas (“ligats aus reis” : Aliénor d'Aquitània, Henri IV ; “au mieitan de l'aviacion” : Clément Ader, Turbomeca ; “ua qui explica la fòrma de la carrèra” : carrèra deu hèr de chivau ; “d'autas qui an noms de montanha, de soms” : carrèra deus Pirenèus, carrèra de

l'Aubisca)

Sedença 3

Objectius :

- .... estruçar los noms de carrèras en eméter ipotèsis sus la loa significacion
- .... comprèner que la lenga d'un territòri e pòt ajudar a'u comprèner

Debanar :

Los mainats qu'an dab eths lo plan deu vilatge e los noms de carrèras collectats qe son aficats au tablèu.

En petits grops, que deven estruçà'us dens un tablèu construsit en grop classa. Aqueste tablèu qu'ei bastit en foncion de las observacions inicials deus mainats e que hè donc aparéisher lo hèit que noms de carrèras e son noms de personas, d'outes noms ligat au païsatge, etc...

Un nombre de noms qu'ei balhat a cada grop. Lo tribalh deus eslhèves qu'ei d'estruçar los noms coneishuts dens lo tablèu, e tà'us qui ne coneishen pas, d'eméter ipotèsis segon la fòrma lingüistica, segon las loas coneishenças...

Las ipotèsis qui son emetudas taus noms qui pausan probemas que son emetudas suu caïèr de brolhon dens un prumèr temps, puish que seràn ditas a l'orau pendent la

mesa en comun.

Aquestas ipotèsis que seràn confrontadas en vista d'ua validacion o non dens ua sedença de documentacion.

La tòca qu'ei aciu de préner un anar scientific entà eméter ipotèsis, en s'ajudant de çò coneishut e en s'emparant sus la lenga nosta.

Observacions :

La consigna qu'estó viste compresa e los eslhèves que's botèn aisidament en activitat. Quate tablèus que son lavetz disponibles (cf annèxe) entà'us confrontar a ua documentacion a l'encòp sus internet e sus documents papièr.

La mei grana dificultat qu'èra la gestion deus grops e de la loa eterogeneitat. Los qui acabèn los prumèrs que devón collectar d'aites noms suu plan e estruçà'us dens lo tablèu.

Sedença 4 e 5

Objectius :

- Documentà's entà ilustrar toponims, cercar la significacion de noms de carrèras entà assolidar o non ipotèsis emetudas

- Confrontar los toponims dab la realitat actuala deu territòri
- Lectura e presa d'informacions sus documents

Debanar :

Lo tribalh qu'ei adara individual e que's hè a partir deus tablèus hèits en grop. Ua partida deus mainats que son sus ordenators e los auts qu'an un liberet de la municipalitat deu vilatge de Bòrdas. Aqueste liberet qu'estó creat a partir d'un tribalh hèit per ua classa bilingüa de l'escòla sus la senhaletica bilingüa de las carrèras e plaças deu vilatge. Qu'i son presentas informacions e explicacions deus noms de carrèras per quartièrs.

L'activitat que va lavetz consistir d'un costat a validar lo classament deus noms hèit dens la sedença d'abans e que calerà tanben que los mainats illustrin los diferents lòcs. Aquò que's hè dab un tribalh de documentacion e de recèrca, la hont estant sia internet sial o liberet descrit aciu haut.

La consigna qu'ei tà cada mainat de causer un nom de carrèra dens cada colona deu tablèu (nom de persona, paísatge,...) e mercés a la documentacion prepausada de'n trobar ua explicacion.

Aquò hèit, ua mesa en comun qu'ei hèita e un debat qu'ei engatjat sus la situacion actuala dab aquesta question deu regent : los noms de carrèras deu paísatge e son enqüera representatiu deu territòri ?

La dusau partida deu tribalh de documentacion/recèrca que serà d'illustrar los noms de carrèras causits per ua fotografia. Lo tribalh que's hè sus internet.

Observacions :

Aquesta fasi dedicada a la recèrca que permetó d'apregondir la significacion deus toponims presents suu territòri e de revelar la pluridisciplinaritat qui's desgatja d'un tau tribalh (Istòria, Geografia, Lengua...). Que seré estat a contunhar mes lo temps impartit tà l'estagi no'n permetó pas. Non podom pas tanpòc anar suu terren entà confrontar en preséncia los noms de las carrèras au paísatge e au territòri actuaus de Bòrdas.

Sedença 5

Objectius :

- Escriver en comun ua traça escrita qui posqui rénder compte de la sequéncia, sus lo principi deu caièr de mots
- Utilizar a l'escrit un lexic ben parat en tornar formular coneishenças
- Confrontar lo tribalh hèit sus lo vilatge dab ua auta vila

Debanar :

Au tablèu qu'ei aficada la huelha A3 on lo mèste a botat au briu de la sequéncia los mots claus qui sortivan de las mesas en comun (cf annèxe).

Lo professor que balha la consigna seguenta : « Aci que son los mots qu'avetz trobats importants pendent lo tribalh sus lo plan de Bòrdas. Qu'avetz un quart d'ora entà escríver sus lo vòste caièr de brolhon çò que i a de mei important a's breubar sus los noms de carrèras de Bòrdas. Que devetz emplegar lo mei de mots possibles d'aquestes entà har au mensh duas o tres frapas de resumit».

Ua mesa en comun que permeterà de bastir ua traça escrita de sequéncia.

Observacions :

A la debute los mainats que's muishèn reticents e chic enterprenents pr'amor n'an pas la costuma de s'engatjar dens ua activitat escrita en lenga occitana. Sonque quauques eslhèves e's son botats de tira mes après aver pres lo temps entà tirar las reticéncias tots los mainats que produsin un tèxte.

La principau constatacion qu'ei la preséncia dens totas las produccions d'un tèxte escrit a la purmèra persona deu plurau. Que'm soi lavetz rendut compte que l'essenciau de las informacions que volí har paréisher dens la traça escrita èran presentas, mes los eslhèves an interpretat lo tribalh demandat com la lista cronologica de las accions hèitas pendent la sequéncia. Qu'auré calut que precisèssi en consigna aqueste punt, en har espiar aus mainats com èran hèitas las traças escritas d'autas leçons per exèmple.

La mesa en comun que permetó totun de bastir amassas la traça escrita qui presenta totas las coneishenças aquesidas (cf annèxe) e la sequéncia qu'estó atau clavada.

Prolongaments

Prumèr que'm manquè temps entà tornar investir com e cau las competéncias tribalhadas. Qu'at volí har en har nomar lòcs de l'escòla e'n har un plan. Exemples : un lòc dab un aspècte particular (qui puja, qui baisha, dab arbos....), un lòc de la cor on un mainat e demora soent, un lòc on s'ei passat un eveniment particular, etc...

Entà tribalhar la lenga que seré estat interessant de servís de la produccion deus mainats pendent la darrèra sedença entà'n tirar hèits de lenga qui pausan problèma entà ua grana part deus mainats e los tribalhar.

Puish, com ac èi dejà precisat que seré estat hòrt pertinent de confrontar totas las recèrcas au païsatge actuau, mes las condicions non m'at permetón pas.

Véder dab un plan d'ua auta vila que seré estat tanben interessant, qu'at avem hèit mes dab las coneishenças deus eslhèves pendent ua mesa en comun.

Bilanc generau

La produccion deus mainats en darrèra sedença entà bastir la traça escrita qu'ei un debute d'avaloracion de las competéncias deus mainats. Qu'an muishat dens la màger part l'aquesicion de las coneishenças demandadas. Qu'auré calut temps entà las tornar investir dens un contexte diferent.

En çò qui pertòca a las competéncias en lenga, las activitats qu'an desvolopat dens ua màger part la capacitat a entertièner las interaccions oraus, sia enter lo regent e los mainats, sia enter los mainats. Totun qu'a calut tornar formular e har formular los mainats en lenga occitana, pr'amor que la màger part deu temps que començavan en

francés. Aquò que hè aparéisher la necessitat de crear utís entà facilitar la presa de paraula en occitan. Totun, un còp remediat aqueste problemòt, los mainats qu'an muishat la loa capacitat a préner la paraula en occitan de faïçon hòrt pertinenta dab un nivèu de lenga deus bons. Que cau lavetz pensar tanben a com e poirem evaluar aquestas competéncias oraus (individuaument? Per grops? Ua grasilha de critèris?) dab mei de temps.

Las activitats escritas qu'an demandat ua gestion de classa mei pregonda entà har escríver los mainats en lenga nosta, qui demandèn en màger part de poder escríver en francés. Un còp adobada la situacion, l'activitat qu'a revelat ua plan rica capacitat de produccion, qui permetereá ua espleitacion en lenga.

Per çò qui ei de las competéncias disciplinàrias, la dimension geografica qu'ei estat desvolopada mes la dimension istorica de la toponimia qu'ei estada un chic mei deishada de costat, aquò devut a l'impossibilitat materiau de procurà's cartas claras e precisas deu vilatge de Bòrdas. Que pensi aciu a l'usatge de cartas mei vielhas com la de Cassini.

CONCLUSION

La toponimia qu'ei ua hont hòrt rica entà botar en plaça aprendissatges en classa bilingüa francés-occitan, com at avem podut constatar. Mei qu'aquò, que legitima l'ensenhament en lenga nosta pr'amor que constitueish un amiroament portaire au punt de vista patrimoniau que devem har observar e manejar aus mainats. Qu'ei un primèr element de responsa a las questions pausadas en cap de la nosta de recèrca.

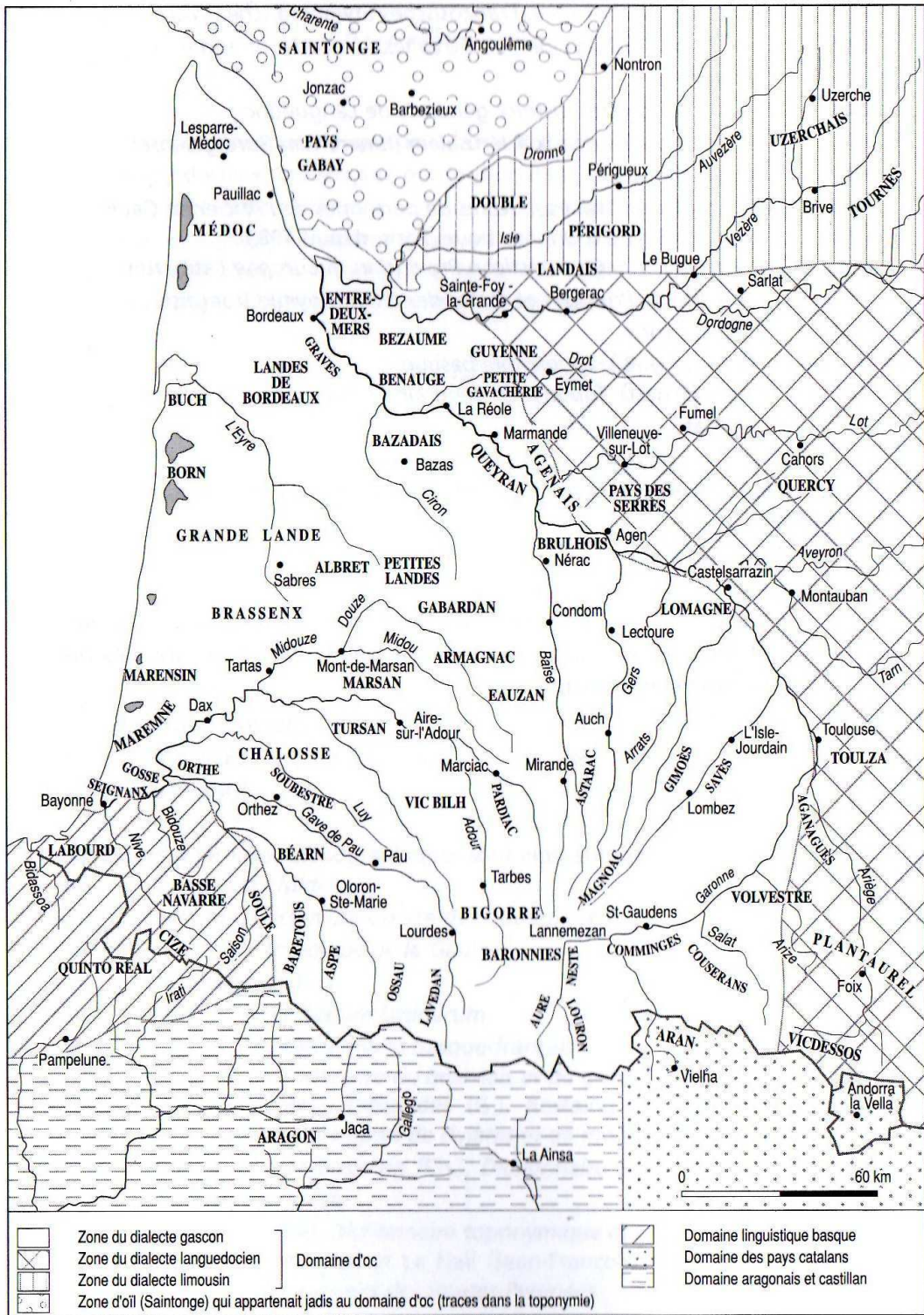
En har compte d'aquò, la sequéncia miada en classa qu'ei estat lo parat de har préner consciéncia aus dròlles deu ligam enter los òmis, lo lor territòri e la lenga.

Entà arribar ad aquesta presa de consciéncia, las activitats miadas en classa que deven compte har de supòrts e utís entà desvelopar a l'encòp competéncias disciplinàrias e lingüísticas, com lo caièr de mots dens lo men cas.

Atau las acivitats miadas permeten de har un tribalh vertadèr enter disciplina e lenga, çò que demanda fin finau l'institucion. Totun que cau temps entà anar mei en pregon dens los aprendissatges, las observacions non son pas sonque ua fotografia d'un moment dens lo procèssus. Avalorar los aquesits qu'ei donc un ahar de compte har a tèrmi long.

Annèxes

Carta de Gasconha

Las representacions inicials

Lo plan de Bòrdas

vilatge

plan / carta

diferents llocs

lo gave / arrius / canal

los noms de las riuas /
carrèras

carrèras dab noms

de personas / reis / ^{aviacion}

carrèras dab noms

de montanhas / de noms

tà designar lo paisatge

Lo tablèn de toponims de Bòrdas

1er groupe

TRADE
LOU

RAFAËL
FLAVIENS

Noms de Rivières	Noms de Bourgeois	Noms de Régions	Noms qui expliquent la forme de la rue	?
<p>Avenue Joseph Luyssac</p> <p>Rue des Grands</p> <p>Rue d'Albige</p> <p>Rue Léonard d'Abr</p> <p>Rue d'Alimen d'</p> <p>Aquitaine</p> <p>avenue Gaston</p> <p>Blanc</p> <p>Rue Yvona Néton</p> <p>Rue Emri IV</p> <p>Rue d'Alape laotie</p> <p>Emp Jean Bonnelle</p>	<p>Rue du Bois</p> <p>Rue des prieres</p> <p>Rue de la plaine</p> <p>Rue du bois</p> <p>Rue du pui du noi</p>	<p>Avenue du D'cairn</p> <p>Rue du Castoran</p> <p>Rue de Bourdes</p> <p>Avenue de L'cairn</p>	<p>termini</p> <p>Rue d'Alape laotie</p> <p>Rue du cheval</p>	<p>Rue de l'égalté</p> <p>Rue du pui du noi</p>

« Lo caièr de mots »

lenga noms de
personas -carrèras lòcs
païsatge Toponimia los òmis
parçan Bòrdas
vilatge balhar noms
-arriu transmetèr
plan

La traça escrita bastida en classa

Los òmis que balhan noms
a las carrièras e que'us
transmeten. Qui'at podem verificar dab
los panèus, las cartas, los plans. ~~██████████~~
Que permeten de comprèner lo territòrie
que son en lenga presenta suu territòrie quan
e son balhats. Los lòcs que son nomats en
foncion deu relhèu, deu bastit, de las personas

BIBLIOGRAFIA

OBRATGES DE TOPONIMIA :

- ✧ FÉNIÉ Bénédicte & Jean-Jacques (1992). *Toponymie gasconne*. Luçon : Sud-Ouest
- ✧ DAUZAT Albert & ROSTAING Charles (1963). *Dictionnaire étymologique des noms de lieux en France*. Paris : Guénégaud

DICIONARIS DE LENGA :

- ✧ NARIOO Gilbert, GROSCLAUDE Michel & GUILHEMJOAN Patric (2007). *Dictionnaire français-occitan (gascon) en 2 tomes*. Pau : Per Noste
- ✧ PALAY Simin (1961). *Dictionnaire du béarnais et du gascon modernes*. Paris : CNRS

OBRATGES DE DIDACTICA DE LAS LENGAS :

- ✧ DALGALIAN Gilbert (2009). *Entervista Lo punt de vista d'un psicò lingüiste*. Tolosa : IUFM Midi-Pyrénées
- ✧ PETIT Jean (2001). *L'immersion, une révolution*. Colmar : Jérôme Do Bentzinger Editeur

MANUAUS D'ACOMPANHAMENT :

- ✧ LE CALLENNEC Sophie (2005). *Enseigner la géographie au cycle 3*. Hatier
- ✧ MERCADIER Gilbert, CARLES Serge & FAURÉ Monique (2004). *Chercheurs d'Oc*. CRDP Midi-Pyrénées
- ✧ TOREILLES Claire (2005). *Enseigner l'occitan au cycle 3*. Montpellier : CRDP

CARTAS :

- ✧ *Carta generau de la França dita Carta de Cassini per Cassini, 1750-1791*
- ✧ *Cartas topograficas ditas d'Estat-Major* (publicadas de la fin deu sègle XIX dinc a la purmèra mitat deu sègle XX)
- ✧ *Cartas IGN* (Institut Geografic Nacionau)

MEMÒRI DE RECÈRCA :

- | LASSERRE Gaëlle (2011). *La toponymie et son enseignement*. Tarbes